

Klass: Mammalia (däggdjur), **Ordning:** Chiroptera (fladdermöss), **Familj:** Vespertilionidae (läderlappar), **Släkte:** *Pipistrellus*, **Art:** *Pipistrellus nathusii* - trollpipistrell (A. Keyserling & Bläsius, 1839) **Synonymer:** *trollfladdermus*, *Vespertilio nathusii* A. Keyserling & Bläsius, 1839

Kännetecken

En liten fladdermus som dock är klart större och kraftigare än sin nära släkting dvärgfladdermus *Pipistrellus pygmaeus*. Ganska variabel brun hårfärg med ljusare, något gulaktig undersida. Trekantigt öra med kort, rundad tragus. Underarm 32–37 mm. Vingarnas spännvidd 230–250 mm. Femte fingret 43–48 mm.

Utbredning och status

Trollfladdermusen förekommer nu i hela Sydsverige upp till Dalsland, Värmland, Västmanland, Gästrikland, Hälsingland och på Öland och Gotland. Enstaka fynd längre åt norr har gjorts. Arten var länge endast känd från några få gamla fynd i sydvästra Skåne men upptäcktes förekomma i oväntad omfattning i samband med holkundersökningar och detektorinventeringar. Åtminstone från Gotland och Skåne finns nu säkra uppgifter om en kraftig ökning de senaste decennierna. Till en början upptäcktes arten framför allt längs ostkusten men under senare år görs också allt fler fynd i Västsverige. På Gotland fanns bara några få exemplar i början av 1980-talet och idag finns arten spridd över hela ön. I Skåne där flera områden undersökts fortlöpande under samma period har arten dykt upp och nu blivit vanlig. Yngelkolonier har anträffats på många ställen i öster men även i väster. Artens ökning är troligen en del av en allmän expansion åt väster i Nordeuropa och någon förklaring är ännu inte känd. Under flyttningstiden i slutet av augusti och i september uppträder arten regelbundet och stundom i betydande antal vid kusterna framför allt i Skåne, Blekinge, Småland och på Öland och Gotland. Utsträck mot söder har observerats på flera platser, t.ex. Falsterbo, Kås huvud, Torhamn, Ottenby och Hoburgen. Undersökningar till havs har också påvisat ett omfattande sträck av arten i Östersjön och Öresund. Nuvarande kunskaper talar för att Sydsverige berörs av ett genomsträck från Ryssland och Balticum. Det finns nu vissa indikationer på att en del individer stannar för övervintring på Gotland och Öland. Den svenska populationens storlek kan antas vara i storleksordningen 2500-6000 exemplar.

Ekologi

Trollfladdermusen har dagvisten i trädhåligheter, holkar, boningshus och lador. Arten företar långa flyttningar mellan sommar- och vintertillhållen. Två i Skåne märkta trollfladdermöss har återfunnits i Tyskland och Belgien. Vid fågelstationen Pape i sydvästligaste Lettland har flera tusen trollfladdermöss märkts och återfunnits i norra Italien, södra och västra Frankrike, Belgien, Nederländerna, Tyskland, Polen och Estland. På kontinenten sker övervintring oftare än för dvärgfladdermus i grottor och gruvor. Trollfladdermusen jagar i gles, ofta högstammig skog, över skogsbilvägar, i gläntor, vid sjöstränder och i trädalléer.

Hot

De främsta hoten torde vara avverkning av boträd samt överföring av lövskog till granskog. Vindkraftverk som placerats vid artens flygvägar vid några av Sydsveriges kuster kan tänkas utgöra problem med tanke på risken för kollisioner. Cirka 30 dödade fladdermöss, sannolikt trollfladdermöss, har anträffats under ett vindkraftverk på Gotland.

Åtgärder

Måste bedömas i varje enskilt fall, d.v.s. för varje känd förekomst, och kan gälla skydd av boträd, koloni i byggnad eller övervintrande exemplar i gruvor eller grottor där störningar kan befaras. Arten bör kunna klara sig med normala hänsynstaganden.

Övrigt

Utländska namn – NO: Trollflaggermus, DK: Troldflagermus, FI: Pikkulepakko, GB: Nathusius pipistrelle. Trollfladdermus är förtecknad i EU:s habitatdirektiv, bilaga 4, är fridlyst enligt Artskyddsförordningen (2007:845) 4 § och 5 § samt är förtecknad i Bernkonventionen bilaga II (strikt skyddade djurarter). Alla europeiska fladdermöss omfattas av "Fladdermusavtalet" EUROBATS, the Agreement on the Conservation of Populations of European Bats, vilket lyder under Bonnkonventionen.

Naturvård

Konventioner: Habitatdirektivets bilaga 4, Bernkonventionens bilaga II, Bonnkonventionens bilaga II, EuroBats
Fridlysning: Fridlyst enligt Artskyddsförordningen (SFS 2007:845), enligt paragraf: 4, 5. Bestämmelsen gäller hela landet

Litteratur

- Ahlén, I. 1983. The bat fauna of some isolated islands in Scandinavia. *Oikos* 41: 352-358.
- Ahlén, I. 1997. Migratory behaviour of bats at south Swedish coasts. *Zeitschrift für Säugetierkunde* 62: 375-380.
- Ahlén, I. 2008. Nya fynd i Skånes fladdermusfauna. - *Fauna och Flora* 103(1):28-34.
- Ahlén, I. 2009. Gotlands fladdermöss. - *Natur på Gotland* 25(3-4):18-23.
- Ahlén, I. 2011. Fladdermusfaunan i Sverige - Arternas utbredning och status. Kunskapsläget 2011. *Fauna och Flora* 106 (2): 2-19.
- Ahlén, I. & Gerell, R. 1989. Distribution and status of bats in Sweden. I: Hanak, V., Horacek, I. & Gaisler, J.(red.). *European Bat Research 1987*. Charles Univ., Praha.
- Ahlén, I., H. J. Baagøe, & L. Bach 2009. Behavior of Scandinavian bats during migration and foraging at sea. - *Journal of Mammalogy* 90(6):1318-1323.
- Dietz, C., O. von Helversen och D. Nill. 2007. *Handbuch der Fledermäuse Europas und Nordwestafrikas*. Kosmos, Stuttgart.
- Gerell, R. 1987. Flyttar svenska fladdermöss? *Fauna och Flora* 82: 79-82.
- Gerell, R. & Lundberg, K. 1983. Trollfladdermus, *Pipistrellus nathusii* Keyserling & Blasius, åter anträffad i Sverige. *Fauna och Flora* 78: 35-38.
- Mitchell-Jones, A.J., Amori, G., Bogdanowicz, W., Kryštufek, B., Reijnders, P.J.H., Spitzenberger, F., Stubbe, M., Thissen, J.B.M., Vohralík, V. & Zima, J. 1999. *The Atlas of European Mammals*. London.
- Petersons, G. 1990. Die Rauhautfledermaus, *Pipistrellus nathusii* (Keyserling & Blasius, 1839), in Lettland: Vorkommen, Phänologie und Migration. *Nyctalus* (N.F.) 3: 81-98.
- Petersons, G. 2004. Seasonal migrations of north-eastern populations of Nathusius bat *Pipistrellus nathusii* (Chiroptera). *Myotis* 41-42: 29-56.
- Ryberg, O. 1947. *Studies on bats and bat parasites*. Svensk Natur, Stockholm.

Författare

Ingemar Ahlén 2011 © ArtDatabanken, SLU 2006.